

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 1

93. ÅRGANG

17. JANUAR

1 9 8 1

**GUDS NÅDE
HAR STÅTT SYNLIG
FREM FOR VERDEN
MED FRELSE FOR
ALLE MENNESKER**

ARGENTINSK BISKOP MINNER OM DE TALLRIKE FORSVINNINGER

Biskop Miguel Esteban Hesayne av Viedma i Argentina har i et hyrdebrev nylig tatt opp det store problem med de mange forsvunne og arresterte i landet.

Biskopen understreker at det er en stor synd å avfinne seg med situasjonen og å tie overfor den urett som rettsvesenet gjør seg skyldig i, når det tillater at mennesker holdes fengslet på ubestemt tid, uten å bli stilt for retten. De kristne gjør seg til medskyldige hvis de viker tilbake for iherdig å bekjempe denne urett.

ARGENTINSKE FAGFORENINGER VIL HA HJELP FRA ROMA

De argentinske fagforeninger i Buenos-Aires-regionen har i et brev til landets katolske bispekonferanse bedt den om å bevege paven til å engasjere seg direkte som formidler for å bidra til å løse Argentinas sosiale problemer. I brevet til biskopene klager fagforeningene over forfølgelser og represalier, og over høy arbeidsløshet og levekostnad.

STORT AMNESTI I CHILE

I anledning av den katolske kirkes 11. eukaristiske kongress i Chile, har juntaen løslatt over 700 fanger. Videre skal fengselsstraffene for 5.700 andre fanger forkortes, bekjentgjorde offisielle kretser i Santiago. Unntatt fra amnestiet er politiske fanger, narkotikahandlere og grove sedelighetsforbrytere.

KIRKEN I PERU STØTTER LAND-ARBEIDERE

De katolske biskoper i Sør-Peru har erklært seg solidariske med presteskapet i byen Sicuani i Andene, som p.g.a. sitt engasjement for bønder i området er blitt betegnet som tyver, undergravelsesagenter, agitatorer og utenlandske uekte prester av sterke krefter som ikke satte pris på deres arbeid. Biskopene av Cusco, Chuquibambilla, Ayavari, Puno og Juli påpekte nylig i et felles kommunike at angrepene på prestene i Sicuani kom fra ledende krefter i distriktet som ønsket å tilegne seg de landområder som de tapte til den stedlige landarbeiderbefolkning ved en landreform for noen år siden.

Kirken støtter de jordbrukskollektiver de angjeldende fattige bønder har opprettet i området. Biskopene krevde i sitt kommunike at bakvaskelskampanjen mot kirkens tjenere ble innstilt, og understreket at de identifiserte seg med folket og ønsket å forsvare bondene, som ennå hørte med til marginalgruppene i samfunnet.

Solidaritetsens revolusjon en kamp uten våpen

Selv i en verden som vår finnes det mennesker som tør våge noe, og våge noe ut over det alminnelige. I en verden som i stadig stigende grad beherskes av hat, makt og vold og stadige motsetninger mellom mennesker, finnes det gledeligvis mennesker som tør stå frem og mange ganger med livet som innsats tør postulere det uvanlige og peke på at mennesker er mere enn økonomiske størrelser og biologiske enheter, som den som har makten i sin besittelse kan skalte og valte med etter forgodtbefinnende.

Fredsprisen for 1980 gikk til Adolfo Perez Esquivel, argentineren som med Mahatma Gandhi som sitt store forbilde peker på at det finnes andre veier å gå enn de rent tradisjonelle når det dreier seg om å utjevne motsetninger mellom mennesker.

Tonene er ikke nye. Vi har hørt dem før, ikke minst fra Sydamerika. Kanskje ligger det en utfordring i nettopp dette. For det finnes vel knapt noe sted på jorden hvor det i tidens løp har ulmet og gjæret som nettopp i denne del av verden. Det er sikkert ikke for ingenting at man kan kalle det sydamerikanske kontinent for revolusjonens verdensdel.

Grunnene til den revolusjonære tilstand i denne del av verden kan sikkert diskuteres ut fra diverse synsvinkler, men det er neppe trolig at man kommer utenom at en stor del av denne nesten permanente revolusjonstilstand har sin grunn i en århundrelang undertrykkelse av de svakeste i samfunnet. Dertil kan man kanskje også tilføye at den måten denne undertrykkelsen i vide kretser skjer på, i raffinement og utførelse, følger den tradisjonelle middelalderlige tankegang.

Statene i Sydamerika er grunnlagt på forfatninger hvis inspirasjonskilde er den frie tanke og den kristne tro. Det skulle sikkert ikke være ukjent

at den kristne kirke har spilt en ikke ubetydelig rolle i utformingen av det samfunnsmonster og de idealer som tradisjonelt synes å beherske menneskene i denne del av verden. Om man ønsker det eller ei, må man tross alt erkjenne at den rolle som kirken har spilt opp gjennom tidene på det offisielle plan, og den holdning som den mange steder ennå den dag i dag inn tar overfor menneskelige problemer i Sydamerika, for oss her i Norden synes å være mildest talt belastende.

Det må derfor noteres med største glede at en side ved den moderne sydamerikanske revolusjon synes å bryte den tradisjonelle kirkelige holdning og gå i spissen når det gjelder kampen mot fattigdom og nød. Kirken er med dette blitt en revolusjonær faktor, men med det særkjenne at de våpen man har valgt er solidariteten og den passive motstand. Det er ikke gjennom vold og brutalitet den moderne verden kan seire over urett og maktmisbruk. Det er ved hjelp av en håndsrekning mennesker imellom og en usvikelig tro på fremskrittets makt i motsetning til reaksjon og fordummelse.

Adolfo Perez Esquivel er representant for denne nye kategori revolusjonære. Ivrig, uredde og overbevisende i sin argumentasjon. I sitt nobelprisforedrag la han ikke fingrene imellom og han ga tydelig uttrykk for at han mente at Latinamerika, som en del av et gammel-europeisk koloniområde før, såvel som i dag, er en del av et spill på det internasjonale økonomiske område, og hele det sosiale system som dette i tidenes løp har medført, er nå i ferd med å undergå en dyptgående forandring.

«Det vi ser av vold i Latinamerika idag gjenspeiler volden i vår samtidige verden, der uretten har sin plass i et urettferdig internasjonalt system», sa han innledningsvis. — «Til tross for skapende evner og store naturrikdommer

Esquivel har en stor støtte i de argentinske kvinner.

gjennomlever Latinamerika angsten for en ujevn økonomisk vekst der folket ikke får delta.

Esquivel var i særlig grad bekymret over den voldsomme innflytelse de store multinasjonale interesser hadde vært i stand til å opparbeide i denne del av verden, en tendens som er medvirkende til å underbygge de gamle velkjente urettferdige samfunnsstrukturer.

Esquivel våget den påstand at det er stormaktene som fastsetter spillereglene i fremtidens internasjonale politiske drama, hvor resultatet inntil videre er blitt det, at man overalt i verden har skapt en samfunnsform som muliggjør vår tids største forbrytelser, det internasjonale kappløp om omsetningen av våpen til diverse interessegrupper med størst mulig fordel. Esquivel noterer dette med stor beklagelse og han sa at disse voldsomme investeringer i våpenproduksjon, som i sitt vesen er så totalt unyttige, kunne vært brukt til å bedre forholdene for fattige og undertrykte medmennsker.

«Stormaktene skaper betingelsene for urettferdighet og overherredømme», fortsatte han. — «De hindrer dermed folket i å utøve sin klare rett til selvbestemmelse og tvinger arbeiderne på alle breddegrader til å kjempe for sine fagforenings- og politiske rettigheter både i Latinamerika, Polen, Afrika og Asia.»

— «Jeg vil gjerne appellere til Sojetunionen om å vise respekt for det polske folk og de polske arbeidere, slik at de på egen hånd kan arbeide frem mot selvbestemmelse.»

Med hensyn til forholdene i Sydame-

rika, pekte fredsprisvinneren på forhold som gjør det mulig for en liten gruppe maktmennesker med militæret i ryggen å skaffe seg herredømme over en forsvarslos befolkning. Han trakk her linjene opp i Bolivia, og ikke minst San Salvador, hvor vold er en daglig foreteelse. Han kom også inn på de uverdige tilstander i de kommunistiske fengsler på Cuba.

Om sitt eget land Argentina fortalte han at mange mennesker er drept, lemlestet eller er helt forsvunnet som følge av vold både fra venstre- og høyreorienterte gruppers side. Esquivel sa videre at både kirken, fagforeningene, de politiske partier og menneskerettsorganisasjonene i landet har forsøkt å finne en løsning på disse problemer. Som kristen og som aktiv katolikk var han i særlig grad opp-tatt av pavens medvirken til løsnin-gen av konflikten mellom Argentina og Chile.

«Vi vet de eneste som har fordel av en slik ulykke som denne konflikten er, og som allerede gjør det, er våpenhandlerne og de som ønsker å befeste sin maktposisjon gjennom splid i de latinamerikanske land».

Videre kom han inn på de forskjellige former volden gir seg utslag i i Sydamerika: forsvinningsnummer, fengslinger, tortur, landsforvisninger,

FIRE AMERIKANSKE NONNER MYRDET I EL SALVADOR

Fire amerikanske ordenssøstre, som arbeidet i et sosialprosjekt i El Salvador, er blitt funnet myrdet i en utbrent bil like utenfor hovedstaden San Salvador.

De sterkt mishandlede og uigjenkjennelige kvinnelik ble først begravd, og det var først etter påtrykk fra den amerikanske ambassador i landet at likene ble gravd opp og undersøkt.

De fire Maryknollsøstre Ita Ford, Maura Clark, Dorothy Hazel og Jean Donovan, er sannsynligvis ofre for et attentat fra en høyre-ekstrem gruppe.

Som misjonærer i Chalatenango, et av de områder i El Salvador som er hardest rammet av den rådende terror, var de flere ganger blitt truet på livet av høyre-ekstreme grupper, opplyste bispedømmet San Salvadors leder, erkebiskop Arturo Rivera y Damas. De nakne lik var gjen-nomhullet av kuler og bar spor etter tortur.

DEN KATOLSKKE KIRKE FORFULGT I GUATEMALA

I flere av de guatemaltekkiske provinser som har overveiende indiansk befolkning, utsettes den katolske kirke for den alvorligste forfølgelse i landets historie, sa fransiskanerordenens misjons-sentral i Bonn nylig. En talsmann for fransiskanerordenen viste til fortvilte rapporter og appeller fra biskoper og prester i den senere tid. Forfølgelsen i de aktuelle områder er i første rekke rettet mot kirkens bevisstgjøring av den fattige indianerbefolkning.

Ifølge fransiskanerpater Paus i Bonn, graves det der ned bibler, ettersom det er livsfarlig å være i besittelse av lesestoff. En bibel er et tegn på at eieren har fått kirkelig lese- og skriveopplæring, og gjør eieren til en potensiell døds-kandidat, siterte pater Paus fra kirkelige rapporter fra Guatemala.

undertrykkelsen av presse- og yt-ringsfriheten o.s.v. —

«Det første som må gjøres for å endre på disse forhold er å analysere alle sider ved den grusomme virkelighet», sa Esquivel. «Bare på denne måten kan man finne frem til årsakene som avler konfliktsituasjonene».

— «Det samfunn vi streber etter er ingen utopi, det er en verden der politikk forstås som aktiv deltagelse fra de styrende, og de som blir styrt, for å skape det felles beste».

Svend Aage Rasmussen

torsdag 11. desember 1980 ved økumenisk gudstjeneste med fredsprisvinneren Esquivel.

Vi leser sammen to ord hos profeten Esaias. I det 2. kapitel står det skrevet:

«Og mange folkeslag skal gå avsted og si: Kom, la oss gå opp til Herrens berg, til Jakobs Guds hus, så han kan lære oss sine veier, og vi ferdes på hans stier! For fra Sion skal lov utgå, og Herrens ord fra Jerusalem.

Og han skal dømme mellom hedningefolkene og skifte rett for mange folkeslag, og de skal smi sine sverd om til hakker og sine spyd til vingårdskniver; et folk skal ikke lenger løfte sverd mot et annet, og de skal ikke mere lære å føre krig.»

Og i det 32. kapitel står det skrevet:

«Og rett skal bo i ørkenen, og rettferdighet skal ha sitt hjem på den fruktbare mark. Og rettferdighetens verk skal være fred, og rettferdighetens frukt skal være ro og trygghet til evig tid.»

Fred er et nøkkelord i Den hellige skrift. Det går igjen i utallige sammenhenger — som en hilsen, et budskap, en forjettelse om en ny virkelighet som skal åpne seg. Det fredsrrike som Esaias skildrer, er noe som skal komme — som oppfyllelsen av et særlig løfte til Israel, og som en gave til hele den jord som nå er priggitt ondskapens makter.

Det er i den samme profetiske lyskretsen fra det som skal komme, at varslene om fredsfyrsten blir gitt. Og når han så kommer, er det med det samme bud om fred: Fred på jorden, og i mennesker Guds velbehag — slik lyder sangen fra markene om Betlehem. Men dermed er også vendepunktet kommet: freden er allerede virkelighet, for dem som søker ham. Fred være med dere! er hans hilsen. Den freden forlater aldri hans venner, selv når de lider under ufreden omkring seg, og endog går i døden for hans skyld.

Vi er samlet i kveld til bønn om at

dette fredsricket må komme og bli virkelig for en menneskehet som pines av urett og frykt for krig. Vi er samlet fra flere trossamfunn, og med årets fredsprisvinner, Adolfo Perez Esquivel, som et vitne blant oss om den kampen som vår felles bønn forplikter oss til, dersom bønnen skal bli ekte. Ingen som lytter til ham, skal være i tvil om hva den kampen koster. Ingen som ser seg rundt i dagens verden, skal fristes til lettvtint optimisme om de chanser den har til å lykkes.

Krigsfaren henger over oss, mørkere og mer truende enn på lenge. I store deler av verden — også den som Esquivel kommer fra — hører vold og undertrykkelse til dagens orden. Er det ikke som om den grusomme ironien skjærer igjennom når vi leser Esaias' ord om fredsricket, og synes vi aner skrikene fra fengselsceller og stønnene fra angstfylte mennesker som det eneste ekko fra det rike som faktisk eksisterer.

Vi må «gå opp til Herrens berg». Det er den veien som Esaias peker ut for oss. Vi må vende blikket oppover. Det er derfor vi er samlet her, i Guds hus — ikke for å høre taler om menneskers meninger og programforslag, men for å høre Guds ord til oss, og få styrke fra det. Vi deler skammen over hvor vansiret denne vidunderlige jord er av menneskers grusomhet mot hverandre. Vi deler angsten for det store marerittet som er rykket oss enda nærmere — redselen for en krig som vi bare holder oss fra livet med et spinkelt byggverk av makt mot makt, våpen mot våpen. Vi deler trøstesløsheten ved at verden ennå ikke er kommet lenger enn til det uvisse håpet om fred i den magre betydningen: «fravær av krig».

Derfor må vi løfte blikket og se at den fred Skriften lover oss, er noe ganske annet enn et fravær av ufred. Den er *nærvær* — Jesu nærvær blant oss. Den er Guds gave til oss. Den er gjenoprettelsen av alt som det onde ødelegger. Derfor kan den aldri bli hel og utruet i denne verdens sammenhenger. Hel er freden bare i Jesus selv, han som er fredsfyrsten, fredsstifteren. Hel kan fre-

St. Olav koster fra 1. januar 1981
kr. 95 for innenlands abonnement,
kr. 110 for forsendelse til utlandet.

den først bli i menneskenes verden når hans lov engang slår igjennom og hans ånd omformer menneskene så de smir sine sverd til hakker og spydene til vingårdskniver. Det er profetens fremtidsyn, den udreperligste av alle utopier og samtidig det virkeligste av alle løfter. Aldri får visst vi se det innfridd her — og allikevel er det oppgaven. Guds gave er alltid samtidig vår oppgave. Og oppgaven er å fremme *rettferdighet*, for rettferdighet er fredens forutsetning. Det fremgår klart av Esaias' ord: Uten rettferdighet ingen fred. En av de store kristne tenkere i middelalderen sa det slik: «Fred betyr at det felles liv er ordnet på rettferdighetens grunn». Hos Esaias sies det samme: «Rettferdighetens frukt skal være ro og trygghet til evig tid».

Så er det allikevel ikke slik at den fred Skriften taler om, er en opphøyet visjon som bare hører det hinsidige til, og ikke har noe med vår bedrøvelige virkelighet å gjøre. Kontaktpunktet mellom Guds fred «som overgår all forstand», og vår skrøpelige fred, som ofte undergår all forstand, er kravet om rettferdighet.

En floskel! vil mange si, for verden er trett av ord. Men vi har blant oss ikveld en mann som har vist i handling at det er virkelighet, hard og pinefull virkelighet. Det er trossig korrektiv til den tro så mange av oss klynger seg til, at i en verden som har våpen nok til å utsette alt liv, har vi ikke råd til å stille kravet så høyt. Jo, sier Skriften. En fred som bare er fravær av krig, er spinkel og uekte. Varig og ekte fred må bygge på rettferdighetens grunn.

Urett og krenkelses mot mennesker — og især mot de svake og forsvarsløse — er urett mot Gud, fordi de krenker hans bilde i oss. Sosiale ulikheter som skaper fattigdom, nød og håpløshet er urett satt i system. Det er mange slike systemer i dagens verden, og mange som tar systemene i forsvær, fordi de er gamle og tilsynelatende uforanderlige, eller fordi de svarer til en eller annen ideologi som utgir seg for å være sannheten. Men alle rammes av den etsende kraften i Guds ord: Tro ikke på slike sannheter! Tro ikke på systemer som glemmer mennesket! Rettferdigheten skal dømme dem.

Men det er samtidig et spørsmål om tro og om kjærlighet. I det Esquivel sa til pressen da han kom til Norge, var det to ord som brente seg inn i erindringen. Det ene var: «Den som har glemt sin neste, har glemt Gud». Og det andre lød slik: «Når mennesket glemmer Gud, glemmer det seg selv som menneske.»

Arbeidet for fred og rettferdighet er en felles oppgave for alle mennesker av god vilje, uansett tro eller mangel på

tro. Solidaritet med dem som lider, er en felles forpliktelse. Og allikevel gir den kristne tro en ny dimensjon til det å være medmenneske og dele kår med dem som lider, for i troens øyne er hvert eneste lidende menneske et bilde av vår lidende frelser.

Det kommer vakkert til uttrykk i et brev som Esquivel skrev under fengselsoppholdet, i 1977. «Jeg vil ikke snakke med dere om lidelsen, men om håpet», skriver han til sine venner.

«Det onde kan ikke stanse åndens verk og Kristi kjærlighet — dens stadige og uendelige nærvær i hver og en av oss. Endog de som tviler på Gud, mottar hans nåde. Fengselscellene er dekket med innskrifter av bønner, av tegn på tro og håp.

Å leve, å lide, å gå ut til verden med dem som lider — salige er de som det gjør. Vi kan stole på løftet om at vi lever i Guds kjærlighet. Her er det som alt forsvinner: vi står nakne foran Gud, grepet av frykt, usikkerhet, angst — og allikevel fylt av tro på Gud.

Dette er mitt håp!

Jeg vet ikke hva som kommer til å hende. Jeg venter i tillit og tro; men arbeidet må gå videre: å vitne for Kristus på tross av alle våre begrensninger og svakheter.»

Heller ikke vi vet hva som kommer til å hende. Frykt, usikkerhet og angst er også vår skjebne. Men vi vet at arbeidet må gå videre, som et trossig nei! til det utenkelige. Derfor trenger vi å rette blikket oppover, mot det eneste feste for håp, det eneste feste som ikke går i stykker. Da skal vi også få høre den gamle hilsen som kirken gjennom århundreder har brukt i adventstiden, og som ennå bryter inn med sitt lys i vårt mørke:

«Gled dere i Herren alltid! Atter sier jeg: Gled dere! La alle mennesker få kjenne deres vennlige sinnelag. Herren er nær! Vær ikke bekymret for noe, men legg alt dere har å be om, frem for Gud i bønn og påkallelse med takk. Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.»

TYSKE LUTHERANERE VIL UTDYPE ØKUMENISK DIALOG

Den tyske evangeliske kirkes råd (EKD) har oppmuntret sine sytten delkirkers 10.600 menigheter til å utdype de bestående kontakter med katolske nabomenigheter, og søke etter nye muligheter for å utvide den økumeniske kontakt mellom de to konfesjoner. Av

«frykt, usikkerhet, angst er også vår skjebne.»

kommuniket fra EKDs rådsmøte gikk det frem at møtet bl. a. hadde befattet seg med EKDs samtale med pave Johannes Paul II i Mainz i november. Rådet betegnet denne samtale som et viktig skritt i dialogen med den katolske kirke.

EKD-rådet besluttet også å ta kontakt med den tyske katolske bispekonferanse for sammen med den og Vatikanets enhetssekretariat å opprette en offisiell samtalekommisjon.

KATALONSKES BISKOPER BEKLAGER ARBEIDSLØSHET

Biskopene i den katalonske landsdel i Spania har i et felles kommunike pekt på den stadig verre situasjon de over 200.000 arbeidsløse i området befinner seg i. Nesten halvparten av de rammede

er mellom 18 og 24 år. Biskopene anbefaler fornyede bestrebelser for å opprette nye arbeidsplasser, avskaffelse av overtidsarbeid og økt hensynstagen til fagforeningenes ønsker. Private og offentlige anstrengelser må gå hånd i hånd, understreket biskopene, som fremhevet at arbeidsløshetsproblemet ikke bare var politisk, økonomisk og sosialt, men i høy grad også et moralsk problem.

ERNESTO CARDENAL PLANLEGGES INDIANER-UNIVERSITET

Den nicaraguanske kulturminister og prest Ernesto Cardenal har appellert til utlandet om finansiell støtte til et planlagt indianer-universitet i landet. Målet for universitetet skal bli å sette indianerne bedre istand til å forstå og videreføre sin egen kultur.

Om drømmen

Så er vi midt inne i det igjen. Kanskje det er ved å bli umoderne, men på den annen side, så erkjenner de fleste mennesker i vår del av verden i hvert fall at man fra tid til annen når til en skillevei.

Skilleveien for mange blir naturlig nyttåret, hva enten man nå feirer det på kinesisk vis eller man er blitt oppdratt etter andre retningslinjer. Ved nyttårstider tvinges man nesten til å ta mål av seg selv og sine omgivelser, og for adskillige sies det at det kan være temmelig uhyggelige greier man ser.

Nå er nyttåret i vår del av verden ved å være en saga blott, men det er sikkert adskillige som rent tradisjonelt har stilt sine forhåpninger til det kommende år, og som har gjort det i erkjennelse av at fremtiden må i hvert fall bli bedre enn fortiden.

Ingen kjenner fremtiden. Derfor må ønsker og håp flyte sammen som noe uhyre urealistisk, selvom det i mange henseender hviskes i ørene på en at slik eller slik er det muligheter for at tingene kommer til å ta form. Men fremtiden er jo annerledes. Riktignok kan man her og der tale om tendenser i forhold til det ene eller det andre, men likegyldig hvordan man vender det hele, så stilles man overfor en utviklingstendens som er annerledes, enten den så går i positiv eller negativ retning. Og så er det hele jo noe tøv, for realitetene sier oss tross alt, at ingen kjenner fremtiden. Enten vi forventer det ene eller det andre, så er det hele bare basert på drømmer og håp.

Men så lenge den menneskelige familie er i stand til å drømme, og ikke minst håpe, så er den på vei mot et eller annet mål. Den er på vei mot den positive tankes realitet, selv om virkeliggjørelsen av denne realitet kanskje vil anta en form som opprinnelig ikke var inneholdt i hverken håpet eller ønsket. Her står man overfor den umiskjennelige kjennsgjerning at håp og drøm er alle mennesker felles om, men innholdet i drømmen eller tanker om hvordan man realiserer den, er en høyst personlig sak. Her ser man for alvor hvor ensomt mennesket i virkeligheten er. Alle klamrer vi oss til vår drøm som en integrerende del av vår egen virkelighet som ikke vedkommer andre. En virkelighet som bare på bakgrunn av drømmen og håpet er mulig å sette i funksjon, og som kun den enkelte evner å drømme helt alene.

Mennesket ønsker alltid å endre sin virkelighet. Alltid skal den være annerledes enn den var. De færreste av oss klarer å endre vår virkelighet i den form som våre ønsker og drømmer tilsier oss. Krefter helt utenfor oss selv synes i langt overveiende grad å trekke oss bort fra den realitet som vi ønsker å befinne oss i. — Slik er det, og intet kan endre dette forhold, unntatt drømmen og håpet.

I drømmen og håpet om det som er en annerledes situasjon ligger den menneskelige virkeliggjørelse av det umulige, men så lenge drømmen og håpet overhodet forekommer blant mennesket, befinner mennesket seg i den dimensjon hvor det er i stand til å sette noe i gang, hvor det er mulig å skape noe, hvor grunnlaget til en endring blir lagt.

Så kanskje er mennesket med sine drømmer og håp likevel ikke så alene som vi synes det er. For grunnlaget for den menneskelige drøm er tross alt ønsket om å gjøre sin situasjon bedre enn den var i forveien, og den drøm er visstnok felles for de fleste av oss. Kanskje det er derfor den er drømmen om det umuliges virkeliggjørelse.

Svend Aage Rasmussen

Åpenbaringen, Skriften, Kirken

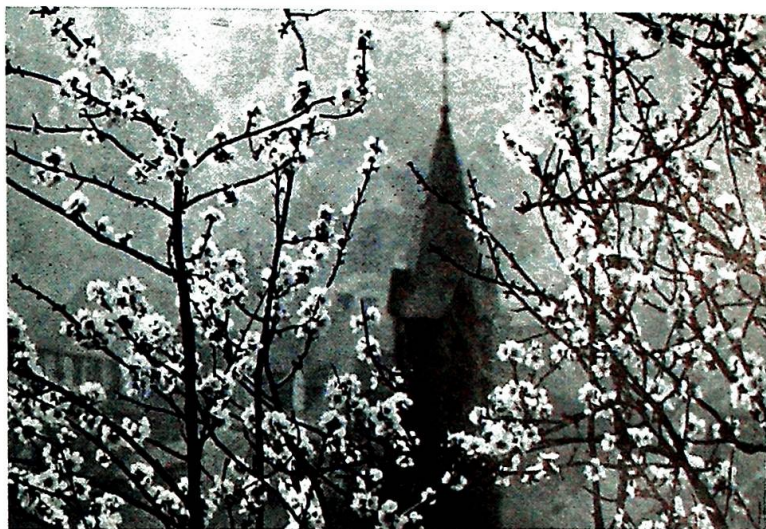
Ved Aage Hauken o.p.

DEL V: DEN NYE PAKT

Den gamle pakt munnet ut i et åpent, forventningsfullt sprog. Tiden og historien, dvs. skapningen (forstått aktivt og dynamisk), venter i lengsel på sin endelige oppfyllelse, enten ved at alle skal omvende seg til Moseloven, og derved skape et gudsrrike på jorden, eller ved at Gud selv vil gripe inn på en avgjørende og dramatisk måte, og derved opprette sitt rike i verden. Disse to mulige «løsningene» på frelseshistorien preger det jødiske historiesyn i tiden før og etter Jesu fødsel.

Jesus fra Nasaret (ca. 6 f. Kr. — 30 e. Kr.) hevdet derimot at denne historiske virkelighet allerede var kommet, eller var i ferd med å komme til syne, dvs. at historiens mening var i ferd mer å slå ut i full blomst. Og denne begivenheten hadde noe med ham selv å gjøre, den var intimt knyttet til hans egen person og hans virke. Dette var det første aspektet ved Jesu forkynnelse, «Guds rike er kommet nær». Det andre aspektet er en videreføring og en konsekvens av dette historiesyn. Jesus forkynte også at Guds rike skulle komme med velde og herlighet, dvs. at det ennå ikke var kommet i den hele og fulle forstand.

Her skjer altså noe nytt og uventet, og den eneste måten Det nye testaments forfattere kan skildre begivenheten på er i et sterkt eskatologisk sprog: Ved å hevde at tiden er fullbragt, at Gud rår og at historiens mening er synlig og tilgjengelig for alle og enhver. «Mange ganger og på mange måter har Gud i fordums tid talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, da de siste tider er kommet,

har han talt til oss gjennom Sønnen. Han har Gud innsatt som arving over alle ting, for ved ham skapte han verden.» (Hebr. 1:1-2).

Jesus forkynte at Guds rike var kommet nær, og at det snart, nesten umiddelbart, skulle komme i en absolutt forstand. Denne tro forseglet han med sitt blod, og Gud svarte på dette tilsynelatende nederlaget med å reise ham opp fra de døde. Oppstandelse fra de døde var noe som for jødene nettopp var det store tegnet på at de siste tider var kommet. Da så gudsriket ikke kom på en kosmisk og apokalyptisk måte, var intet naturligere for teologene som kapte Det nye testamente enn å se Jesu person som Guds rike — i personlig form, i menneskelig skikkelse. Gud har oppfylt historien og åpenbart dens mening på en ny og endelig måte: Guds rike var kommet denne gangen, i Jesus Kristus, Guds tjener fra Nasaret, han som

døde og oppstod igjen. I hvilken forstand dette historiske faktum så skulle prege all historie, ved at Guds rike skulle manifesteres i og for alle og på samme absolutte måte (oppstandelse og herliggjørelse), det var noe de samme teologene var svært opptatt av å kunne besvare, og de gav forskjellige svar. Men stort sett var den videre forventningen knyttet til den tro at Jesus skulle komme igjen for å ta det hele og komplette riket i eie. De troendes skare, de «kristne», befant seg i et tidsrom mellom den første (Jesu) og den endelige (alles) oppstandelse.

Dette medfører ikke at historiens mening fremdeles ligger i et slags mørke og venter på sin fullendelse. Tvert imot: det som skjedde med Jesus fra Nasaret, har et absolutt preg. Han er det nye menneske, det evige menneske, en ny Adam, Guds sønn og historiens Herre. Frelsen er et faktum for alle, fullbyrdet én gang for alle. Det som gjenstår er bare at dette faktum, denne ytterste og personligste meningen med tilværelsen, får bre seg og nå alle mennesker, alle folk. Noe nytt kommer derfor ikke på tale. Guds åpenbaring av seg

FORBIKTINGSBAKTIESELSKAPET LIVSFORSIKRINGSELSKAPET
VESTA HYGEA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

selv i et menneske, i en person, er all åpenbarings endeligt, dens finale.

Derfor er det at det ellers så kompliserte eskatologiske sproget passer så godt i denne sammenhengen. Vi er faktisk nådd til tidenes ende, historiens mål: dens endelige mening. Og den ser vi i Jesus selv, Guds tjener, en lidende tjener. Han viser oss hva mennesket egentlig er og hvordan mennesker kan og skal sameksistere — han viser i sitt liv hva historien er i guds øyne, og han er selv Guds rike. Han gir lidelsen mening og viser oss at meningen med historien er at kjærligheten blir det bærende prinsipp, normen for all vår ferd. Slik bøter han på historiens mangler («frelser», «forløser», «forsoner») og blir selv utgangspunktet for en ny etappe, med Jesu person som utgangspunkt og mål.

For de nytestamentlige forfatterne er Jesus historiens mål. Men siden historien fortsetter etter Jesu oppstandelse, dvs. det faktum at den fortsatt innebærer et konfliktelement (flere mulige «meninger», selv om dette fra nå av kun er tilsynelatende, fordi det kun er én mening som er mulig etter Jesus fra Nasaret, nemlig ham selv), ser også de samme forfatterne Jesus som historiens sen-

trum, tidens midtpunkt. Det som følger, den del av frelseshistorien som vi selv er del av, ser ikke lenger fremover, men tilbake — til påskemysteriet, til det øyeblikk som etablerte historiens endelige mening, dvs. forestillingen dens slutt — fordi historie, i betydningen av verdenshistorie, er slutt i det øyeblikk dens egentlige, indre mening blir den eneste mulige og Gud rår.

Vi lever i en tid da dette mysterium er under utvikling på verdenshistoriens arena, vi lever i den perioden av frelseshistorien som kommer *etter* den endelige frelse, dvs. den perioden da all historie, verdenshistorien, blir omskapt til frelseshistorie. Dette er den Hellige Ånds epoke, og dette mål ligger utover historien, etter tiden.

LØFTENES OPPFYLLELSE

Det nye testamente er, skrevet som en kommentar til Det gamle, i lys fra Nasaret. Her ser vi alle løfter oppfylt og alle forventninger innfridd. Jesus er alt hva Adam, Abraham, Moses og David var for Israel. Han er ikke bare summen av disse figurernes betydning og funksjon, han er samtidig noe mye mer. Frelseshisto-

riens dynamikk består i en slik utvikling hen imot en større fremtid, fra skygger til virkelighet, fra antityper til typer (dvs. forespeiling og dens innfrielse — både som begivenhet og person). Hans lære er den nye loven. Hans undergjerninger er en endelig åpenbaring av hva Gud gjorde mot sitt folk i klassisk tid. Hans død er fullbyrdelsen av Guds lidende tjeners rolle. Hans oppstandelse er tidens ytterste grense, dens endelige mening — historiens sluttstrek, naturens og tidens herliggjørelse.

Moseloven er ikke lenger historiens endestasjon. Her er noe større enn Moses. Historien er ikke lenger å betrakte som et hurtigtog som iler mot sitt bestemmelsespunkt og hvor det bare gjelder å henge på. Historien har funnet sin mening på en definitiv måte, og vi lever i de siste tider, men før den er blitt den eneste tolkningen av tidens mysterium. Vi ser oss altså tilbake — mot Jesu liv og lære, hans kors, hans tomme grav og beretningene om hans oppstandelse. Vi ser oss derfor tilbake og fremover på samme tid, fordi det er denne meningen som er fremtiden, den eneste mulige fremtid etter det som er skjedd.

Jesus lot oss ikke bare leve i en tilstand av forundret lettelse og utålmodig forventning etter rester på historien, dvs. historiens slutt og Guds rikes herlighet. Han etterlot oss også en måte å leve i denne vanskelige ti-

THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo

Telefon 20 40 02 - 20 70 02

den på, en måte å være knyttet til ham selv på, en måte å være kristne på. Han innstiftet handlinger til minne om seg selv, som en direkte videreføring av hans gjerninger, og han garanterte at han ville være tilstede i og gjennom disse. Dåpen og nattverden (eucharistien) er de viktigste uttrykk for vår kristne eksistens. De er vår innlemmelse i Jesus Kristus, i hans persons mysterium, i hans frelsesverk, dvs. i frelseshistoriens mål, tidenes ende, og historiens slutt.

Dette er sakramentene, og de har en frelseshistorisk funksjon. De er Jesu fortsatte virke i verden, den måten han realiserer Guds rike på, som er hans rike, de er hans måte å gjøre oss til sanne personer på og opprette det sanne menneskelige samfunn (de helliges samfunn) i tiden. Sakramentene er derfor frelseshistoriens åpenbaring av verdenshistoriens endelige mening, frelseshistoriens overtagelse av verdenshistorien, Jesu nærvær og Guds rikes utbredelse i tiden. Sakramentene er det øyeblikk og den begivenhet da frelseshistorien gir verdenshistorien dens endelige innhold, det Gud har forberedt i den gamle pakt og gitt en endelig åpenbaring i Jesu person.

Jesus Kristus, den oppstandne, er Guds åpenbaring i en endelig og komplett forstand. Det er denne virkelighet vi lever med som kristne. Jesus er selv Gud, Sønn, — ikke Fader. Den type frelsesgjerning, frelseshistorien, som Gud begynte i det gamle Israel, munner ut i Jesus Kristus. Vi venter ikke lenger på en ny Messias eller på apokalyptiske øyeblikk. Alt dette har Gud allerede fullført. Vi lever heller med den utfordringen at historiens mening, vår sanne menneskeliggjør-

Galligani

Gaver, Pryd- og brukskunst

Med tre forretninger i sentrum.

Vika Terrassen — Stortingsgt. 22 — N. Slottsgt. 25

else (vår frelse), foreligger midt i historien selv, men på en langt mer endelig måte enn i det gamle Israel. Vi venter ikke på en videre åpenbaring av Guds vilje og Guds vesen — vi venter på at den skal få prege hele vårt liv og alt vårt samliv. Derfor hevder Johannesevangeliet at dommen og frelsen, døden og livet, kommer til oss i møtet med Jesus fra Nasaret. Han er vårt første og frelste medmenneske, i seg selv den frelste menneskehet i sin helhet. Han er målet vi alle har fått del i og beveger oss mot.

Dette målet viser at frelseshistorien til syvende og sist løfter naturen og tiden opp på et helt annet plan, Guds eget, at personenes endelige frelse går gjennom død og oppstandelse til den herlighet Gud har lovet sine barn, den herlighet vi har sett i hans Sønn. Historiens endelige mening, dens mål, ligger utenfor historien — derfor er Jesu oppstandelse blitt den viktigste begivenhet i menneskenes liv, og hans oppstandne legeme naturens og historiens forklaring, deres herliggjørelse.

RETTELSE TIL FORRIGE NUMMER

Artikkelen om East Anglia skulle ifølge desembernummeret vært skrevet av mag. art. Ingeborg Christensen. Det er imidlertid langt fra tilfelle. Forfatteren er magister Ingeborg Ansteensen.

I notisen side 19 i samme nummer angående katolsk menighetsliv i Kristiansand i 100 år, var Kristiansand plutselig blitt opphøyet til apostolisk prefektur for ca. 100 år siden. Selvfølgelig bodde det ikke dengang en katolsk prest i denne byen. Prefekten hadde sin residens i Kristiania! —

Det var selvfølgelig heller ikke i 1980 at prefekt Fallize fant tiden moden til å stable en menighet på bena; da hadde det allerede vært et temmelig aktivt menighetsliv på stedet i nærmere 90 år.

Redaksjonen beklager feilene.

ØKUMENIKK I PRAKSIS PÅ RJUKAN

Det finnes ingen katolsk kirke på Rjukan, og de få katolikker som bor i nærheten hører inn under sognet i Hønefoss. Naturlig nok blir det derfor vanskelig å samle de troende noenlunde regelmessig. Hittil har man klart seg med å lese den hellige messe hos en privat familie, men nå er man blitt såpass mange at man har sett seg om etter en passende mulighet for mere permanente tiltak.

Heldigvis er den moderne økumeniske bevegelse en aktiv foretelse, og fra tid til annen opplever man at man er så godt inne med hverandre at man kan realisere det kristne fellesskap på flere praktiske områder.

Forstanderen for den lokale baptistmenighet på Rjukan, pastor Tom Armann, har tilbudt den katolske sogneprest i Hønefoss at han kan få låne baptistkirken på Rjukan så han kan holde gudstjeneste for de omkringboende katolikker, og det vil også bli stilt lokaler til rådighet til kaffe, osv.

Den første messe i baptistkirken ble således feiret den 16. desember.

EDVARDSEN & NORHEIM A/S

Autorisert installatør

Radio og Elektrisk utstyr

Plf. 11 220 - Fredrikstad

St. Olavs kapell i Roma nyinnviet

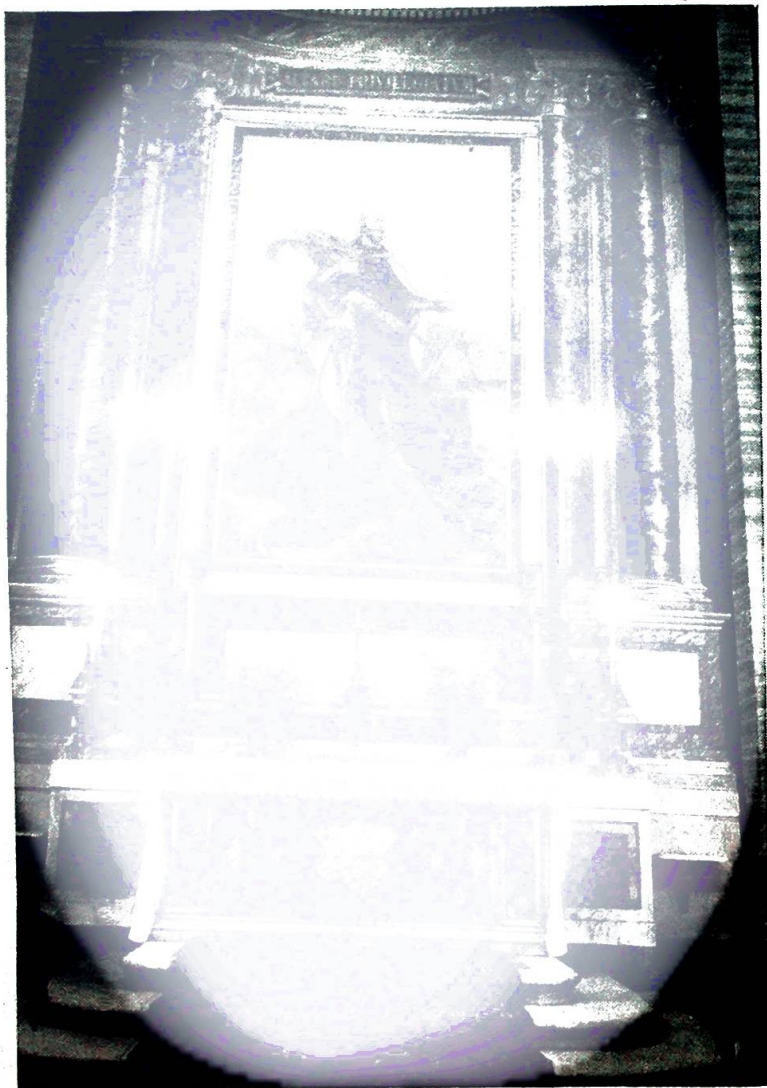
«St. Olav»s lesere vil huske professor H. P. L'Oranges fengslende artikkel i bladets nr. 46 i år hvor han redegjorde for den norske Olavshelligdom i San Carlo-kirken ved Romas hovedgate Via del Corso. Leseren fikk å vite at dette kapell med den mektige altertavle fra 1890-årenes begynnelse fremstillende Hellig Olav i full rustning, skulle settes i god stand og virkelig komme til sin rett.

I oktober var dette arbeide kommet så langt at kapellet kunne gjeninnvies. Fondveggen med maleriet fremstod atter i sin opprinnelige skikkelse, bl. a. befridd for mer enn 85 års sot og annen forurensning.

Selv om ennå meget står igjen, var det naturlig å ta kapellet i bruk mens vi ennå var i Olavsåret med feiringen av hans død på Stiklestad for 950 år siden ennå levende i minnet.

Over hundre norske hadde funnet veien til høytideligheten i San Carlo-kirken den 18. oktober. Biskop Gran ønsket velkommen og minnet om kapellets nasjonale og religiøse betydning for nordmenn i Roma opp gjennom årene, og tolket alles glede og takknemlighet for det initiativ som var tatt av en selvoppnevnt restaureringskomité, og det nitide arbeid som var utført. Professor Hjalmar Torp, lederen for Det Norske Institutt i Roma, redegjorde for kapellets tilblivelse på initiativ av baron W. Wedel-Jarlsberg i 1892 i anledning Pave Leo XIII's gulljubiléum som prest. Professor Torp dvelte ved de historiske og kunstneriske enkeltheter knyttet til maleren Welonskis Olavsbilde og kapellets senere utvikling.

Med ett intonerte orgelet (ved magister Bjarne Andberg) Olavshymnen Yux Illuxit fra den norske middelalder, og den religiøse del av høytideligheten tok sin begynnelse. Biskop Gran, ledsaget av hovedrepresentanten for kirkens eiere (Det lombardiske broderskap i Roma) og dets bru-

kere (Rosminianerpatrene), samt dominikanerpater K. A. Pollestad forrettet nyinnvielsen, hvoretter forsamlingen sang en norsk salme som innledning til den konselebrerte messe, som selvsagt var messen for Hellig Olav Martyr fra det gamle Missale Ni-drosiense.

Forsamlingen som hovedsakelig bestod av protestanter (man merket seg den norske ambassadør med frue, domprost Adnøy, Stavanger, med frue og professor dr. Helge Fæhn) sang de norske salmer slik at mange besøkende i kirken — det var en lørdag aften — riktig undret seg over hva som foregikk.

Etter gudstjenesten var det en mot-

tagelse for alle i lombardernes store sal vegg i vegg med kirken. Slik sluttet i glede og takknemlighet en høytidelighet som lenge vil bli husket av norske Romavenner.

Gjenstår dertil å legge besøkende i den evige stad på hjerte å avlegge dette kapell en snarvisitt og sette et bluss i den kandelaber som bærer Hellig Olavs navn, gitt av frøken Ciss Rieber-Mohn, som (med professor L'Oranges ord) «hadde vist kapellet sin varme interesse og stadig gått til handlekraftig inngrep for saken».

En hjertelig takk til alle som har bidradd til å gjøre den ennå pågående restaurering mulig ved sine gaver.

Restaureringskomitéen.

Prekenen og tiden

Det prekes godt i mange kirker i vår tid. Det er muligens prekt bedre i tidene før oss. Les de gamle homilier! Formelt rager de høyt over det meste av det som blir publisert i dag. Innholdsmessig er de også mer lødige. De er mer bibelske i sin substans. Og en ting må ikke glemmes: De tente troen — og bevarte troen — i en hel kultur. Kan man si det om våre prekenere idag?

Kanskje preker vi for ofte? Kanskje orienterer vi oss skjevt?

Prekenen som humanistisk fenomen.

Vår tid er opptatt av mennesket, dets behov, dets selvforståelse, dets evne (som er bedre utviklet enn prestens, sier man) til å analysere sin situasjon.

I kirkene verden rundt har man oppdaget en skremmende sannhet: Samfunnsstrukturene er syndefallet. De immanente lover i en dynamisk økonomipolitikk former alle menneskers situasjoner og bestemmer hans vaner, hans vurderingsnormer, hans ønsker, hans lykke og hans ulykke, hans frihetsopplevelse og hans automatiserte slaveri.

Det kan Kirken ikke bagatellisere. Prekenen må frigjøre den bundne, den fangne, den fremmedgjorte. Derfor må prekenen angripe ondet ved roten, d.v.s. strukturen, maktkonsentrasjonen, kapitalbehovet. Hvis prekenen tier om de ofte usynlige krefter som driver det nesten bevisstløse mennesket inn i en tilintetgjørende utnyttelse, da taler prekenen inn i et vakuum og lever i en drømmeverden. Da forkynner Kirken egentlig menneskeforakt og gjør seg selv til slave-drivernes tjener.

Hva skal da prekenen gjøre? Skal den fremdrive det dyktige mennesket, det ærlige mennesket, det humane mennesket, det tilfredse mennesket, det politisk bevisste mennesket? Eller skal prekenen sannsynliggjøre,

fornuftiggjøre de aksepterte ideologier, de politiskmørale prinsipper som alle redelige og humane må gi sin tilslutning?

At det her er en berettiget «humanistisk» arv som Kirken ikke har lov til å glemme, er innlysende. Allikevel glemmer Kirken ikke sjelden dette anliggendet. Kirkens historie er ikke ukjent med «umenneskelige» prekenere.

Prekenen som Guds lov.

Vår tid er en eiendommelig moralistisk tid, med politiske «tanter» som regulerer detaljer i menneskets atferd, — en tid preget av flertallsbesluttede atferdsmønstre og av en bevisst tilpasningsbestrebelse på det gjennomsnittlige, standardiserte mennesket.

Gud sier noe om dette. Han legger en guddommelig autoritet i: du skal og du skal ikke. — Alle politisk frigjorte innrømmer berettigelsen av et slikt generelt prinsipp, — hvis de selv kan diktere fortsettelsen: *hva* du skal, og *hva* du ikke skal. Det kan synes som vi alle er politisk frigjorte på dette området. Noen er meget politisk frigjorte. — Men Gud gir selv i loven budene et udiskutabelt innhold. Hans bud er ikke innholdsbestemt etter våre overbevisninger, idealer eller synspunkter.

De pedagogisk innsiktsfulle vil i vår tid gjerne analysere *forutsetningene* for et akseptabelt og antydende regelverk. Ut fra disse forutsetninger må man tilpasse kravene og målsettingene. En slik innsikt blir normerende for atferd og holdning. — Det kan synes som vi alle er pedagogisk innsiktsfulle på denne måten. Noen er meget pedagogisk innsiktsfulle, — med en relativisering som et ønsket og tilsiktet resultat. — Men Gud har nokså tydelig gjort klart hva Han

vil med sin lov: at den skal holdes, oppfylles av alle.

Til dette føyer Gud to ting: 1) den som bryter loven, er under Guds vrede. For Gud vurderer åpenbart ikke de 10 bud lavere enn norsk straffelov. Og: 2) Gud vil dernest at Hans lov skal drive til Kristus. For annerledes oppfattet vil loven *enten* føre til en falsk sikkerhet, *eller* til en destruktiv fortvilelse. Men driver loven til Kristus, da står den i frigjørings-tjeneste.

Dette må prekenen si inn i en moralistisk tid: lovens innhold og mål er Gud-gitt. Og: uspurt av mennesket er den autorativt pålagt mennesket.

Prekenen som Guds tale.

Kirken må ta opp det problemet som hittil synes å være forsømt i vår kirke: forholdet mellom den berettigede humanisme og lovens to bruk.

Faren er en kirkelig-politisk omsorg som blir schizofren i sitt samfunnsengasjement og i sitt kristne vidnesbyrd. Det kan prekes i humanismens navn som om dette var Guds lov og Hans vei til menneskehetens redning. Men det kan også prekes slik at loven blir bare et anliggende for den fromme kristne som her isolerer seg fra den verden Gud dog har satt ham i.

Likeledes kan det prekes frelse ved allslags ideologiske løsninger på denne verdens problemer. Men det kan også prekes en frelse som glemmer den Lasarus som tigger ved den rikes port.

Sverre H. Smebye
Luthersk Kirketidende

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Georg og Otto Foerster
Tlf. 21 69 06

Den gode hyrde

Preken av pater Kjell Arild Pollestad O.P.

Johs. 10, 27-30.

Kjære kristne —

Den evangeliske billedbruk kan rett som det er virke støtende på opplyste og demokratisk innstilte mennesker. Vi reduseres snart til grener, snart til lemmer, og i dagens evangelium sammenlignes Kristi disipler og venner rett og slett med en saueflokk. Det mer urbane ord *får* forandrer ingenting på selve realiteten. Kristus kaller oss får, og seg selv hyrde. Og i Kirken finner vi igjen det samme bilde: menigheten kalles hjord, biskopene og prestene er hyrder.

Men for å forstå evangelienes bilder og lignelser, må vi være klar over følgende: bildene og lignelsene vil alltid bare si *en* ting, de vil alltid bare forklare *ett* forhold, uten noen sammenligning for øvrig. Vi er *grener* bare i den forstand at vi ikke kan leve uten den næring som kommer fra roten. Dersom vårt fellesskap med Kristus brytes, tørker vi, og kan bare hugges av og kastes på ilden. Vi er *lemmer* bare i den forstand at vi ikke kan leve isolert og for oss selv, men er avhengige av hele legemet, det vil si hele Kirkens fellesskap. Når vi sammenlignes med fårene, eller endog kalles får, som i dagens evangelium, vil denne betegnelse selvsagt ikke si noe hverken om vårt utseende eller om våre åndseverner. Vi er får bare i den forstand at vi følger en hyrde.

Men fremdeles er bildet tvetydig, for det å følge en hyrde, en fører, i blind lydighet, er i seg selv ikke noe positivt. Snarere har historien lært oss at nettopp *det* kan føre til de største ulykker, såvel for hyrden som for fårene. Den blinde lydighet og underkastelse er ingen kristen dyd, og tyrannen er ingen helgen, om han skaper aldri så mye orden og trygghet. Som kristne kan vi bare godta

bildet med hyrden og fårene i den grad det dreier seg om den *gode* hyrde, det vil si om Kristus selv. Og i Kirken kan vi bare godta hyrder som fører oss dit Han vil, ikke dit de selv vil, slik at Kristus til syvende og sist forblir den eneste hyrde, den gode og sanne hyrde, den eneste som kan vise oss veien hjem til Faderen, fordi Han selv er ett med Faderen.

Men så må vi vokte oss for å gjøre bildet til en idyll. Vi har ingen hyrde som beskytter oss mot livets lidelser og prøvelser. Vi har ingen hyrde som fritar oss fra egne forpliktelser og eget ansvar. Det som kjennetegner *vår* hyrde, den gode hyrde, er at han elsker oss. Han elsker oss slik vi er,

han elsker vår frihet, han elsker oss som venner. Dette er det første og grunnleggende, og det finnes ingen kristendom som ikke begynner med at vi aksepterer at vi er elsket. Men dette er samtidig det aller vanskeligste, for det krever ydmykhet; det krever at vi godtar oss selv slik vi er. Og først når vi gjør det, kan vi begynne å gå fremover, å følge den *gode* hyrde, som har elsket oss først. Han har gått veien foran oss, han har vært prøvet i alt; også døden har han kjent. Men ved sin oppstandelse fra de døde har han vist oss at det livet vi her lever — det er tross alt veien til Gud. Amen.

FREMTREDENDE RUSSISK KRISTEN FOREBYGGER OFFENTLIG SYNDSBEKJENNELSE

Etter at tre kjente ortodokse kirkefolk i Sovjetunionen i den senere tid har avlagt offentlige syndsbe-kjennelser, der de beklager sider av sitt engasjement i kristen sammenheng, har en annen ledende ortodoks kristen funnet å måtte forebygge en eventuell syndsbe-kjennelse for sitt eget vedkommende.

Det dreier seg om Vadim Ivanovitsj Stcheglov, medlem av komiteen til for-svar for de troendes rettigheter. Han understreker at en lignende syndsbe-kjennelse fra ham bare er tenkelig som et resultat av tvang. Den 48-årige ma-tematiker advarer de kristne mot å ta en slik erklæring alvorlig, dersom også han skulle bli arrestert.

I 1980 har de sovjetiske myndigheter trappet opp sin kampanje mot opposisjo-

nelle, kristne aktivister og enkelte andre minoriteter. Spesielt hardt rammet er en baptistisk gruppering og adventistene i landet.

BOLIVIAS BISKOPER AVVISER NY SIKKERHETSLOV

De bolivianske katolske biskoper har avvist den nylig innførte sikkerhetslov i landet som overflødig og grunnlovs-stridig. Loven ble satt i kraft sent i no-vember, og foreskriver dødsstraff for ekstremister og narkotikahandlere. Hva som skal forstås som ekstremisme, er i praksis til en viss grad overlatt myndig-hetenes skjønn.

I et skriv til statssjef general Luis Garcia Meza minnet bispekonferansens sekretær pater Alejandro Mestre om Bo-livias grunnlov fra 1965, som forbyr dødsstraff. De bolivianske biskoper me-ner at de allerede gjeldende lover burde

være tilstrekkelige for å garantere lan-dets sikkerhet.

Videre viste biskopene igjen til de mange overgrep mot menneskerettighe-tene i landet etter general Mezas kupp i juli ifjor, og minnet om at også retts-vesenet måtte respektere de alminnelige rettsnormer, som f. eks. retten til en for-svarer og respekt for den enkeltes men-neskeverd. Biskopene tok også etter-trykkelig avstand fra de gjeldende unn-takslover.

C. HANSSENS

Trykkeri og Bokbinderi

Tlf. 13 056

FREDRIKSTAD

SALG I ST. OLAV BOKHANDEL

FRA OG MED 19. JANUAR

Vi har lagt frem endel bøker fra kr. 5.—

Plater, Klassisk og folkemusik fra kr. 10.—

TORS DAG HOLDER VI APENT FRA KL. 9 — 18.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Apent kl. 9—16, lørdager 9—14.

Torsdag 9—18.

A/S NORSKE SHELL

FYRINGSOLJE

Leverandør til de fleste
katolske institusjoner
i Norge

Ved bestilling av olje:

02-19-12 00 - Service 02-19 12 20

GUDSTJENESTER I HELGENE		Dialog messe	Høy- messe
OSLO: St. Olavs domkirke	lörd.: 19.00	—	—
Akersveien 1	sønd.: 9.30	11.00	—
tlf. 20 72 26 - 20 72 44	(eng)	19.00	—
St. Hallvard kirke, Frans'kanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 55 81 21	8.35	11.00	—
St. Dominikus kirke, Domin'kanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00	11.00	—
Vår Frue Villås kapell, Montebello, Ullernchausseen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 21 23 55	9.00	11.00	—
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587			10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, lörd.: 18.30			
Tyholmen, tlf. 22 209	sønd.: 8.00	11.00	—
BERGEN: St. Pauls kirke, lörd.: 19.00			
Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	sønd.: 9.30	11.00	—
Vår Frue Kirke, Helleveien	sønd.: 9.30		
Florida kapell, Nygaardsgt. 124		19.00	
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, lörd.: 13.00			
Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	sønd.: 8.30	10.30	—
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00	—
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	9.00	10.45	—
HAMAR: St. Torfinns kirke, lörd.: 18.00			
Torvgt. 113, tlf. 23 751	sønd.: 11.00	11.00	—
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 23 195			11.00
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 22 381	9.00	11.00	—
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lörd.: 18.00	11.00	—
LILLEHAMMER: Mariakirken, lörd.: 18.00			
Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550	sønd.: 10.00	10.00	—
LILLESTRØM: St. Magnuss kirke, Romerisgt. 1, tlf. 71 28 85	9.30	11.15	—
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	17.00	—
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	lörd.: 18.00	11.00	—
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	19.00	10.45	—
Eikeli kirke, Vestisen 20, tlf. 24 25 69	9.15	10.30	—
STAVANGER: St. Svithuns kirke, lörd.: 17.00			
Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	sønd.: 8.30	11.00	—
	9.30		
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949			11.00
VOSS: St. Olavs kapell Finne, tlf. 12 510		Efter avtale	
TRONDHEIM: St. Olavs kirke Prinsensgt. 2a2	9.00	11.00	—
Biskopen og prestegården, tlf. 21 214			
St. Elisabeth hospital, lla, tlf. 21 670	6.15	—	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779			11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eysteins sykehjem, Jernbanegt. 29			11.00
MOLDE: St. Sanniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467			11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, lörd.: 17.00			
Nørvesund, tlf. 37 558	sønd.: 8.30	11.00	—
TROMSØ: Vår Frue kirke, Stor- gt. 94, Sogneprestens tlf. 84 277	lörd.: 18.00	11.00	—
St. Elisabethsistrene, Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.: 8.00	—	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30	—
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447	19.00	11.00	—
HARSTAD: St. Sanniva kirke, lörd.: 15.00			
Skolegt. 4, tlf. 61 501	sønd.: 10.30	10.30	—
NARVIK: Kristi Kongekirken, Håreksgt. 82			18.30
SELFORS: Vår Frelsers kirke, Skipper Nilssensgt. 21, tlf. 52 072		Efter avtale	

St. Olav Domkirke, Oslo:
Lørdag messe kl. 14.00.
St. Magnus Kirke, Lillestrøm:
Søndag kl. 9.00 dialogmesse
kl. 10.30 høymesse.
St. Svithuns Kirke, Stavanger:
Søndag kl. 18.00 dialogmesse på fransk.

Vatikanradioens sendinger på
Norsk/dansk høres hver mandag
kl. 20.15 norsk tid.

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

PAVE JOHANNES PAUL IIs ANNEN ENCYKLIKA OFFENTLIGGJORT

Pave Johannes Paul har i sin annen encyklika, som ble offentliggjort tidlig i desember, understreket den uløselige sammenheng mellom barmhjertighet og rettferdighet. Encyklikaen bærer etter den latinske versjons begynnelsesord navnet *Dives in misericordia* (Rik på barmhjertighet), og behandler barmhjertigheten som en kraft som gjennom tilgivelsen gir rettferdigheten et nytt innhold.

Paven minner de kristne om deres plikt til alltid å bekjenne og leve Guds barmhjertighet. Han kritiserer de utrettferdigheter som skyldes den bestående økonomiske verdensordning og den materialistiske sivilisasjon, og tar skarpt avstand fra ethvert misbruk av rettferdighetsideen.

En verden uten tilgivelse og barmhjertighet ville være en verden preget av en kald rettferdighet uten ærefrykt, som bare tenker på å innkreve alle sine rettigheter under enhver omstendighet, skriver paven. Rundskrevet betegnes som en fortsettelse og utdypelse av Johannes Pauls første encyklika, *Redemptor hominis*, som konsentrerte seg om menneskets verdighet.

Et ensidig og falsk forstått rettferdighetsbegrep står i fare for å misbrukes til å frarøve mennesker deres elementære rettigheter, til å skade

eller å drepe medmennesker. En rettferdighet uten kjærlighet er ingenting verd, mener paven. Paven utvikler så kjærlighetens betydning og rolle for den kristne rettferdighetsoppfatning, og understreker igjen menneskets enestående verdighet.

Dokumentet omfatter i original 87 sider og er oversatt til alle vestlige verdensspråk.

CHILES BISKOPER OPPFORDRER TIL FORSONING I GRENSETVIST

De chilenske biskoper har sendt ut en erklæring hvor de sterkt går inn for en forsoning mellom Chile og Argentina i grensetvisten om tre øyer utenfor Ildlandet og dermed om rettighetene på de potensielt ressursrike havområder sør for øyene. Samtidig oppfordret de til forsoning i Chile, og ba rettsvesenet om å omprøve alle fengselsdommer i de forgangne år og til mer effektiv inngripen mot overgrep på den menneskelige verdighet.

ARGENTINSK KIRKELEDER ADVARER MOT KRIG CHILE-ARGENTINA

Den argentinske kardinal Raul Primatesta, erkebiskop av Cordoba/Arg. og president i landets bispekonferanse, har innstendig advart mot at den argentinsk-chilenske grensetvist om tre øyer i Beagle-kanalen utvikler seg til en krig. Man må være svært kortsynt for ikke å forstå at en krig ville være en tragedie for begge land, fremholdt kardinalen.

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen & Sønner

Ullevåleavn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

Vi kommer i konferanse

Ordner alt

Egen parkeringsplass

EN BOK OM DAPSBEVISSTHET

Hans L. Martensen
Dåb og Kristenliv
Katolsk Forlag/Niels Steensens
Forlag
København 1980
444 sider. Dkr. 119,55.

Boken begynner med en (13 siders!) innholdsoversikt som virker kanskje ikke akkurat som lokkende eller spennende. Men når en har gitt seg i kast med å lese de 9 kapitlene, føler en seg snart på talefot med en forfatter som er engasjert og engasjerer leseren, og som står med begge ben midt oppe i vår moderne verdens problemer og i våre nordiske, tradisjonelt «kristne» nasjoners kulturarv.

Boken er økumenisk i ordets beste betydning: Den fordypet erkjennelsen av at dåpen er én og den samme, en høyere fellesverdi, i de kristnes ymse grupperinger og spaltninger. Og den avliver klassiske gjengangere om angivelige forskjellspunkter mellom katolisismen og lutheranismen, f. eks. angående rettferdiggjørelsen, tro og gjerning, frelsesvisshet. I notene finnes en del interessante sitater fra den katolsk-lutherske Maltarapport i 1972.

Boken imøtekommer pastorale behov. Ingen av de innvendinger som reises mot barnedåpspraksisen stikkes under stolen. Spennende beskrives brytningen i urkirken om «en elitekirke eller en folkekirke». Her tillater vi oss, sammen med forfatteren, å smile litt om integristen Hippolyt (3. årh.) som var forarget over at folkespråket latin skulle innføres i stedenfor det gamle greske. Om den senere utvikling anføres Kierkegaards aforistiske dom: «Christendommen er blevet afskaffet ved udbredelsen»!

Det sprudler med impulser for å motvirke den forflatning og bagatelisering som det kristne kall ofte utsettes for hos dåpsforeldre og hos «kristne nasjoner». De som leker med astrologi (selv om de «bare har en halv eller en kvart tro på den») slipper heller ikke fritt.

Velgjørende enkelt tales om vanskelige teologiske begrep og bibelske formuleringer. F. e. skapelsesberet-

ningen (Adams ribben!) og arvesynden (Barnet er på forhånd belastet av den historiske sammenheng det blir født i, det system som avspeiler mer jungelens lov enn Guds barns herlige frihet!).

Ny-religiøse strømninger (transcendental-meditasjon) analyseres klart som fundamental motsetning til den jødisk-kristne tradisjon med tillit til den åpenbarende Guds kjærlige løfter.

Kort sagt: Emnet er ikke lett, og behandlingen går en lang vei, men den danske biskop har gitt oss her en bok som er uhyre praktisk og berikende, og som kan anbefales også for interesserte lesere uten fagteologiske forutsetninger.

Gerard Vranken

Henrik Groths . . .

Forts. fra side 16

danner for meg en besynderlig overgang fra fransk kulturliv på sitt ypperste, til norsk sosialdemokratisk fortvilelse à la Henrik Groth. Det gir i sannhet håp.

Henrik Groth:

«Rop i ørkenen»

I utvalg og med forord av
Steinar Wiik.

Cappelens forlag.

«Alt håp til rebellene»

Bernanos

ved Sven Kærup Bjørneboe

Gyldendal Norsk Forlag.

LITURGISK KALENDER

JANUAR

1. Jomfru Maria, Guds mor. 4. Mos. 6, 22-27. Gal. 4, 4-7. Luk. 2, 16-21..
2. Basilius den store og Gregor fra Nazianz, biskoper og kirkelærer. 1. Joh. 2, 22-28, Joh. 1, 19-28.
3. Ferial. 1. Joh. 2, 29 — 3, 6. Joh. 1, 29-34.
4. Herrens epifani. Jes. 60, 1-6. Efes. 3, 2-3a.5-6. Mt. 2, 1-12.
5. Ferial. 1. Joh. 3, 22 - 4, 6. Mt. 4, 12-17.23-25.
6. Ferial. 1. Joh. 4, 7-10. Mk. 6, 34-44.
7. Ferial eller Raimundo av Penafort, prest. 1. Joh. 4, 11-18. Mk. 6, 45-52.
8. Ferial. 1. Joh. 4, 19 - 5, 4. Luk. 14-22a.
9. Ferial. 1. Joh. 5, 5-6.8-13 (Gr 5-13). Luk. 5, 12-16.
10. Ferial. 1. Joh. 5, 14-21. Joh. 3, 22-30.
11. Herrens dåp. Jes. 42, 1-4.6-7. Ap.Gj. 10, 34-38. Mt. 3, 13-17.

TEMPUS PER ANNUM FØR FASTETIDEN

12. Ferial. Hebr. 1, 1-6. Mk. 1, 14-20.
13. Ferial eller Hilarius, biskop og kirkelærer. Hebr. 2, 5-12. Mk. 1, 21-28.
14. Ferial. Hebr. 2, 14-18. Mk. 1, 29-39.
15. Ferial. Hebr. 3, 7-14. Mk. 1, 40-45.
16. Ferial. Hebr. 4, 1-5.11. Mk.2, 1-12.
17. Antonius, abbed. Hebr. 4, 12-16. Mk. 2, 13-17.
Bønneuke for kristenhet: 18. — 25. Januar.
18. 2. alm. søndag. Jes. 49, 3.5-6. 1. Kor. 1, 1-3. Joh. 1, 29-34.
19. Ferial. Hebr. 5, 1-10. Mk. 2, 18-22.
20. Ferial eller Fabianus, pave og martyr, eller Sebastian, martyr. Hebr. 6, 10-20. Mk. 2, 23-28.
21. Agnes, jomfru og martyr. Hebr. 7, 1-3.15-17. Mk. 3, 1-6.
22. Ferial eller Vincent, diakon og martyr. Hebr. 7, 25 - 8, 6. Mk. 3, 7-12.
23. Ferial. Hebr. 8, 6-13. Mk. 3, 13-19.
24. Frans av Sales, biskop og kirkelærer. Hebr. 9, 2-3.11-14. Mk. 3, 20-21.
25. 3. alm. søndag. Jes. 9, 1-4. 1. Kor. 1, 10-13.17. Mt. 4, 12-23 (eller 12-17). (Apostelen Paulus' omvendelse feires ikke).
26. Timotheus og Titus, biskoper. 2. Tim. 1, 1-8 eller Tit. 1, 1-5. Mk. 4, 26-34.
27. Ferial eller Angela Merici, jomfru. Hebr. 10, 1-10. Mk. 3, 31-35.
28. Thomas Aquinas, prest og kirkelærer. Hebr. 10, 11-18. Mk. 4, 1-20.
29. Ferial. Hebr. 10,19-25. Mk. 4, 21-25.
30. Ferial. Hebr. 10, 32-39. Mk. 4, 26-34.
31. Johannes Bosco, prest. Hebr. 11, 1-2.8-19. Mk. 4, 35-40 (Gr 35-41).

HENRIK GROTHS TEREMITTER OG BERNANOS' HÅP

av Dag Sundby

Trofast mot sin stridslyst har Henrik Groth i år utgitt essaysamlingen «Rop i ørkenen». Eller rettere, den er samlet, redigert og utgitt av Steinar Wiik, Aftenpostens dyktige kulturmedarbeider.

Groths elegante håpløshet ligger langt borte både i tid og stil og innhold fra Det Gamle Testamentes dommedagsprofeter — nettopp i elegantieret er det han skiller seg ut. Og i en ting til: Groth tror ikke på noen verdens ting (og langt mindre på noe himmelsk). Han skildrer sin opplevelse av sin samtid med en inntil skadefro håpløshet. Han konstaterer dekadensen, forfallet og oppløsningen i vår kulturkrets og øyner ikke legedom for noen av tilfellene.

Boken er i seg selv et paradoks: et rop i ørkenen (som ingen vil høre), nytteløst. Hvorfor så gi den ut? Groth tror jo ikke på noe liv etter dette — han kan altså ikke en gang i fremtiden skue ned på jorden og triumferende utbryte: «Aha, husker dere hva jeg skrev?» —

Det er farlig å gjøre satire av nød. Folk blir lett støtt over slikt. Groth gjør det — av vår åndsnød — og gir blaffen i om det er farlig. Groth håner, stikker, forakter, men alltid elegant. Så elegant at man humrer mens man leser og klarer ikke aldeles å ta hans alvor alvorlig. For hans budskap er alvorlig nok:

— Mine damer og herrer, det er for sent. Her finnes intet håp. — Beteg-

nende nok avslutter han et av sine essays med følgende kraftsats: «Hvis mine betraktninger har vakt håp hos noen, ber jeg om unnskyldning». —

Her er hos Groth et gjennomgående gufs fra mellomkrigstidens iskolde, nordiske kulturliv. Som når han i essayet «Eksisterer vi? Cogito ergo non sum», reflekterer over oppdagelsen av DNA-molekylet og trekker den slutning at mennesket ikke bare historisk, men også biologisk er ufritt, et resultat av en fatal kjedereaksjon. At til syvende og sist er homo sapiens ikke friere enn teremitteren som i sitt nedarvede instinktslaveri bygger sine celler. Descartes ville, mener Groth, hoderystende ha forlatt sitt utsagn «Cogito ergo sum» om han hadde eid vår tids biologiske kunnskaper. Men her slår dessverre Groth seg i hardtkorn med dem han (?) har kalt «de halvstuderte røvere». For Descartes sa ikke bare det — det er et halvt sitat. Descartes sa: «Dubito ergo cogito, cogito ergo sum». Og nettopp heri ligger vel forskjellen dypest sett, mellom teremitter og mennesker. DNA-molekylet til tross.

Man bør alltid la tvilen komme tiltalte til gode (en påstand Groth muligens vil avfeie), særlig når tvilen, ikke de fastlåste meninger — de være seg aldri så negative — er grunnlaget for enhver tro og tanke, for ethvert utsagn, om enn berøvet alt håp.

Groth minner om en slags intellektualismens Louis XV som bevifter sine omgivelser med sitt parfymerte kniplingslommeterkle mens han utbryter «après nous le déluge». Og fryder seg over hvor godt det er funnet på. Og man spør seg nok en gang, hvorfor dette? Når alt likevel er håpløst. Eller er det tross alt ikke det? Boken er jo utgitt!

Uvilkårlig assosierer denne leser til en annen av høstens bøker: Sven Kærup Bjørneboes samling av Bernanos-essays, «Alt håp til rebellene». Også Bernanos er pessimist (men ikke, som Groth, fatalist), samfunnsrefser og einstøing som gir blaffen i omverdenens eventuelle tanker om ham og hans meninger. Også han er — som Groth — elegant i sin form. Og, merkelig nok, emneutvalget er forbausende likt. Begge behandler begrepet frihet, begge har en inngrodd

mistro til det såkalte demokrati. Parallellene er mange. Men her stopper også likhetspunktene. Mens det grothske elegantier fører oss lukt i avgrunnen, øyner Bernanos en dimensjon Groth ikke vil vite av: Menneskets sjel. Groth gjør mennesket til teremitt. Bernanos' mennesker kan gråte. For Groth er opprøret både umulig og håpløst (i alle fall for sent) — for Bernanos er opprøret en håpefull nødvendighet. Opprøret mot en erkjent ondskap (oftest konkretisert i bursjoasiet), er for Bernanos ensbetydende med menneskenes håp. Og han våger å kalle denne oudskap ved navn: «Djevelen» og risikerer selvsagt derved det store hånfliret, nettopp fra dem som ikke vet seg i denne sorte herres klør.

— I essayet «Fragmenter om mennesket og det onde» behandler Bernanos (eller snarere Kærup Bjørneboe, som har satt fragmentene sammen) problemet på en tilnærmet naiv/banal måte, så naivt og banalt at det synes oss innlysende: Hva er det som forandrer et uskyldig barn til en voksen djevel? (Og han taler overhodet ikke om miljø, snarere om en metafysisk arv. Skulle det være den samme som Groth forbinder med DNA-molekylet? Men, mens Groth fører arven tilbake til «ursuppen», er Bernanos, synes det meg, mer opptatt av kokken som har kokt suppen.)

Det er anarkisten, nonkonformisten, rebellen Bernanos som Kærup Bjørneboe ved sitt utvalg har villet vise oss. Hans eget avsluttende essay kunne ha vært skrevet av en yngre og mindre resignert Groth (for å forbli i denne etter hvert noe håpløse sammenholdelse). Essayet «Siste opprør — Utmeldelsen», er både en apologi for Bernanos-utvalget og et selvstendig, overraskende og tankevekkende stykke skrift som bekrefter Kærup Bjørneboes fremskutte plass blant våre alt for få essayister. Det

(Forts. side 15.)

**St. Olav Bokhandel
har et stort utvalg i
utenlandsk katolsk litteratur.**

ST. OLAV
Katolsk tidsskrift for
religion og kultur

Medarbeidere:

Svend Aage Rasmussen,
ansv.

Claes Tande
Aage Hauken, O.P.
Ester Mikalsen
Marit Flagestad

Redaksjonens adresse:

Akersveien 5, Oslo 1.
Redaktøren treffes best tors-
dager kl. 9—10, tlf. 20 27 35
(privat 032/53 373).

Ekspedisjon:

Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16,
lørdag 9—14. Tlf. 20 72 48.

Abonnement (direkte eller
gjennom postkontorene).
Kr. 95,— pr. år.
For halvår kr. 50,—.
Utlandet utenfor Skandinavia
kr. 110,— pr. år.
Annonser 10 dager før
utgivelsesdagen.
24 numre åhlig.
Postgiro 20 46 480.